

מו"פ ערבה דרומית : דו"ח מדעי שנתי

שם המחקר : מבחן זנים בצל בכיר מאד

קוד מוקד פנימי : 82161

חוקר ראשי : דרול גיילט

חוקרים שותפים : אלי מרגלית – אגף ירקות - שה"מ, נתן מינק ובסקי – מו"פ ערבה דרומית

סטטוס תוכנית : נמשכת

מועד התחלה וסיום המחקר : 2013-2014

רקע, תאור הבעיה ומטרות המחקר

בערבה הדרומית מגדלים בצל המשווק לשוק המקומי מתחילת ינואר ועד אמצע אפריל. היקף השטח כ-1500 דונם, כאשר כ-80% מן השטח נשתל מבצלצלים וכ-20% מזריעה ישירה. בגידול בצל יבש מזריעה ישירה ישנם מספר יתרונות לעומת הגידול מבצלצלים והם : א. חסכון משמעותי בעלות החומר גלם לדונם המביא להוזלה משמעותית של כאלף ₪ לדונם. ב. גידול מזריעה ישירה יוצר בצל רגולרי יותר, המתאפיין באיכות גבוהה יותר מזו של בצל מבצלצל. ג. בצל מזריעה ישירה מתאים יותר לאסיף ממוכן. תכונה זו מאפשרת חסכון נוסף בעלויות האסיף לדונם.

על כן, החלפת חלק מגידול הבצלצלים באמצעות מעבר לזריעה ישירה תשפר את רווחיות גידול. מטרת הניסוי היתה א. לבחון זני מכלוא שונים של בצל לפי פרמטרים של יבול, התפלגות לגודל ואחוזי הפרגה והתפצלות. ב. לאמת מידע שנצבר תוך מגמה למצוא זנים חלופיים לזן הקיים - עדה.

מהלך המחקר ושיטות העבודה

המבחן נערך במו"פ ערבה דרומית. הקרקע עברה חיטוי סולרי במשך חודש יולי למשך חמישה שבועות. רוחב הערוגות 1.8 מ'. קרקע חולית. הזריעה התבצע בשני מועדים, ב-31.8.13 וב-18.9.13 באמצעות מזרעה פלנט ; 6 שורות זריעה לערוגה בעומד מתוכנן של 75 צמחים למ"ר. המבחן נערך בשיטה של בלוקים באקראי, כל חזרה 8 מטר אורך וארבע חזרות לכל זן. במהלך המחקר מחצית מהחזרות במועד הראשון נפגעו קשה מסופת חול שהתבטא בעומד לקוי, ובמועד השני איחור בדילול עומד הצמחים בחלק מהחזרות מנע ניבה והתפלגות לגודל מיטבית. הבצלים נאספו מכל מועד בנפרד, ב-5.3.14 וב-20.4.14. הבצלים מוינו, נספרו, ונשקלו. הזנים שהשתתפו בניסוי היו עדה, 1205, ר"מ 70054, ו-Atacama. הזן עדה שימש כזן ביקורת בהיותו הזן המסחרי המוביל הגדל באיזור הערבה הדרומית.

תוצאות

1. יבול כללי

בשני המועדים לא נמצאו הבדלים סטטיסטיים מובהקים בין הזנים בפרמטר הזה. במועד הראשון הזנים 1205 ו-Atacama הניבו את היבול הכללי הגבוה ביותר, והזן ר"מ 70054 היבול הנמוך ביותר. במועד השני 1205 שוב הניב את היבול הכללי הגבוה ביותר, ו-Atacama הנמוך ביותר.

2. הפרגה

תנאי האקלים ששררו במהלך הגידול השפיעו מאד על אחוזי הפרגה בשני המועדים. במועד הראשון הזנים Atacama ור"מ 70054 הפריגו באחוזים גבוהים של 31% ו-20.6% בהתאמה. רמת הפרגה בזנים עדה ו-1205 העתה 10-11%. במועד השני הזן Atacama התאפיין שוב עם האחוזים הגבוהים ביותר (51%), והזן עדה שוב עם אחוז הפרגה הנמוך ביותר (כ-9%).

3. התפצלות

בשני המועדים הזנים 1205, Atacama, ור"מ 70054 התאפיינו באחוזי התפצלות אפסיים. אחוזי ההתפצלות בזן עדה בשני המועדים נע בין 2-5%.

4. התפלגות לגודל

לא נמצאה מובהקות סטטיסטית בין הזנים במועד הראשון ביבול בכל הגדלים. הזן עדה בלט עם היבול הגבוה ביותר של כ-4 ק"ג למ"ר בגודל בצל 51-80 מ"מ קוטר, והזנים 1205 ו-Atacama הניבו את יבול הבצל הגבוה ביותר מעל 80 מ"מ קוטר. במועד השני נמצאו הבדלים סטטיסטיים מובהקים בין הזנים רק בגודל בצל 41-50 מ"מ קוטר. הזנים עדה ו-Atacama הצטיינו עם היבול הגבוה ביותר בגודל בצל זה, והזנים 1205 ור"מ 70054 בנמוך ביותר. הזן 1205 הניב את היבול הגבוה ביותר בקבוצות הגודל 51-80 מ"מ, והזנים ר"מ 70054 ו-1205 מעל 80 מ"מ קוטר.

מסקנות והמלצות להמשך המחקר

תוצאות הניסוי לא הצביעו על העדפה ברורה לזנים לעומת הזן המקובל עדה. הסיבה לכך טמונה לכל הנראה בפגיעה בעומד במועד הראשון עקב סופת החול ובמועד השני עקב העדר דילול צמחים מספקת. יחד עם זה, לא מומלץ להמשיך עם הזן Atacama. אמנם הזן הניב יבול דומה סטטיסטית לזנים האחרים, אבל יש לו נטייה ליצור בצל עם צוואר עבה המונע צניחה טובה של העלווה. הזנים 1205 ור"מ 70054 נראים כמבטיחים לזריעה מוקדמת בערבה הדרומית, ומומלץ להמשיך לבחון אותם במסגרת הניסיונות כאשר עדה ישמש כזן ביקורת.